Beraber

N. Vary tarafından TÜSTAV'a bağışlanmıştır

SAYI : 3 — 1 - Ekim - 1952 — 20 Kuruş

BİLİM DÜŞÜNCESİ

1. İnsanların devamlı bir oluş halinde bulunan dünya ve yurt gerçeklerini anlıyabilmeleri, toplum meseleleri karşısında doğru bir durum alabilmeleri ancak bilim düşüncesiyle mümkündür, diyoruz. Bunun için peşin hükümlerden sıyrılmalı, gerçeklere bağlanmalıyız, diyoruz. Bunu ilk defa biz söylemiyoruz. İleri bir topluluk haline gelmenin müsbet bilgi yoluna girmekle mümkün olacağı Tanzimattan beri söyleniyor. Ama nedir bu bilim düşüncesi? Onun da sahtesi, gerçeği var mı? Rotatiflerin, baskı makinelerinin durmadan yalan söylediği, okullara din dersleri konulup üniversitelerde İlâhiyat Fakülteleri açıldığı, kitaplıklardan kitapların kaldırıldığı, bazı eğitim kurumlarının gayelerinden uzaklaştırıldığı bir zamanda insan bunu ister istemez soruyor, ve düşünüyor; Yüksek öğretim yapabilecek çağda olan gençlerinin ancak yüzde bire yakın bir kısmı üniversitelerde, yüksek okullarda okuyan şu fakir, şu geri, şu müsbet bilgi ile aydınlanmış kafaların devrimci müdahalelerini bekleyen memleketimizde bu gençlik azınlığı bilim düşüncesini benimsiyebiliyor mu? Yoksa yanlış, sathi, devrini tamamlamış, değersiz fikirlerle oyalanarak gerçek düşünce ile, ilmî bilgi ile temasa gelmelerine engel mi olunuyor?

2. Bilim düşüncesi diye önümüze sürülenlerin çoğu sahte, yanlış, değersiz fikirler. Fikir piyasasını tekellerinde tutanlar, batının «eski» sini «yeni» diye sunan bir yığın «eskiler alayımcı».

Sahte bilim düşüncesini ayırdedebilmek için onun bazı özellikleri üzerinde durmak gerek.

a) Sahte bilim düşüncesi, toplum içinde devamlı bir gelişme, bir değişme görmek istemez. Yaşadığımız toplumu mutlak, ebedî bir duruma varmış gibi gösterir. Toplum yapısında bazı bozukluklar olduğunu görürse de bunların giderilerek asıl yapının muhafaza edileceğine, değişmeden kalacağına inanır. Meselâ kapitalizmin mahsulü olan ekonomik krizlere, bu düzen muhafaza edilerek, çare aranır.

b) Objektif görüş diye ileri sürülen bu düşünüş tarzının önemli bir özelliği, olayların incelenmesi ve izahı işinin m ü c e r r e t bir tarzda yapılmasıdır. Hayati meselelere pratik çareler bulmaktan çok, ideolojik meselelere ideolojik çareler aranır. İnsanları maddi ve dünyevî menfaatlerinden, kurulu sosyal münasebetlere karşı mücadelelerinden çevirmek, fikirlerin mücerret dünyasına çekmek istenir. Objektivist metodolojinin mücerret karakteri, belli bir zümrenin zihniyetini gizlemeye yarar, toplumda mevcut gerçek zıddiyetlerin anlaşılmasına mâni olur.

c) Bu görüşün mücerret karakterine bağlı ikinci bir özelliği de «sınıflar - üstü» olmak iddiasıdır.

ç) Sahte bilim düşüncesinin özelliklerinden biri de şudur: Bilim, yalnız toplumun geçmişi ve bugünkü durumu hakkında konuşmalıdır; toplumun genel inkişaf ve hareket kanunlarını bularak toplumun değiştirilmesi yolların- dan bahsetmek «ilmî falcılık» tan başka birşey değildir. Ünlü bir sosyoloji profesörümüz «... vâkıa astronomide geleceği katiyetle kestirmek mümkün oluyor. Fakat meteorolojide bunun nisbeti çok azalıyor. Beşerî ilimlerde iş, büsbütün güçleşiyor..» diyordu. Amerikan Sosyoloji Cemiyeti Başkanı Landberg de «Beşeri ilimlerde ne yapmalı?» adlı makalesinde bilimin istikbali sonda etmemesini, bunu denemesinin boş olduğunu söyler. İlmî bilgi korkusunun bir belirtisi de budur.

Sosyal ilimler tahsil edenler, bilhassa Hukuk ve İktisat Fakülteleri öğrencileri, kendilerine «ilmî eser» diye sunulan kitapları bir de bu ölçülere vurarak okurlarsa, birtakım yeni gerçeklere varacaklardır, sanıyorum.

3. Sahte bilim düşüncesi ile toplumun bağlarını inceleyince bu düşünüş tarzını doğuran sebepleri, bu düşünüş tarzının gayesini kolaylıkla anlıyoruz.

Göçmek üzere olan bir sistemin müdâfileri, tarihsel gelişmenin kanunlariyle kendi menfaatleri arasında genişleyen uçurumu görerek, kendi üstün durumlarını mümkün olduğu kadar çok devam ettirebilmek için, gerçeği tahrif ediyor veya kendi menfaatlerine, kendi özleyişlerine uygun bir şekilde güzel göstermeye çalışıyor. Bunun için bir «objektiflik» bahanesi uyduruluyor. Oysaki «objektiflik» maskesi altında yapılan şey, uyanan, dostu düşmanı ayırmaya başlıyan, gerçek menfaatlerinin şuuruna varan halka, kendi görüşlerini kabul ettirerek onu doğru yoldan çevirmek; kendi sömürme siyasetlerinin değişmez, ebedî ve mutlak olduğuna inandırmak, böylece inkılâpçı kitleleri kendi gerçek menfaatleri i-

(Sonu S. 2 de) Oktay DENİZ

İNSANLIK ÇIKMAZDA MIDIR?

Aşağıda okuyucularımız bugün dikkati üzerine toplıyan Artur Koestler'in 1946 da bir fizik Profesörü ile yaptığı tartışmayı bulacaklardır.

İnsanlık Çıkmazda Değildir

Koestler'le beraber zamanımızın buhranının medeniyetin şimdiye kadar geçirdiği birçok buhranlardan farklı olduğuna inanıyorum. Yenili-ği de bilimin artık olgun bir hale gelmesindendir. Bilim vaktiyle birtakım şeyleri izah eder, birtakım işlerde yardım ederdi. Şimdi herşey bilimin elindedir.

Bugün büyük felâketler ve tehlikeler önünde olduğumuz nisbette daha büyük nisbette ve ümitler önündeyiz de. Şimdi elimize birtakım kuvvetler geçmiştir ve insanlık tarihinde ilk defa olarak insan bugün ne yapacağını, ne yapması gerektiğini biliyor. Üstelik bunları yapmak için birtakım kuvvetlere mâlik bulunuyor. Bugün bütün mesele insanlığın dünyayı idare etmek sorumluluğunu üzerine alıp almıyacağıdır. Bu bilhassa bilim adamının sorumluluğudur. Çünkü ne yapmak gerektiğini ilk gören odur. Ama gene de bu iş yalnız bilim adamının göreceği iş değildir.

Bazı kimselere bu sorumluluk korkunç geliyor, fazla geliyor. Onlar eski zamanların gelenek ve imanlarına dönmek istiyorlar. Bilmiyorlar ki bu zamanlara dönülmez artık. Bir tek dünyada yaşıyoruz onu idare etmeyi öğrenmeliyiz. Binlerce yıldanberi o kendi kendini idare etmiştir. Şimdiye kadar köylerin ve şehirlerin kendine göre bir hayatı

Prof. BERNALD

(Sonu S. 3 de) Çeviren: Erol GÜNEY

İnsanlığın Çıkmazı

Bugün siyasetle ahlâkın ihtilâfı bütün açıklığı ile ortadadır. Bu ihtilâf sosyal ve siyasi buhranımızın temel taşını teşkil ediyor. Gaye ancak pek yakın olduğu zaman vasıtaları meşru kılar. Bir operatör hastasına ıztırap vermekte haklıdır. Çünkü ameliyatın neticesini inceden inceye tahmin etmesi kuvvetle mümkündür. Fakat toplum üzerinde yapılacak büyük ameliyatlar önceden tahmini mümkün olmıyan birçok şeylere temas ettiği için neticeleri hiçbir zaman önceden tâyin edilemez; burada ıztırap çektirmek meşru değildir. Hangi noktadan operatörün neşterini bir kasap bıçağı gibi kullanacağını tâyin edemezsin. Yahut şöyle söyleyelim: sert hareketler arseniğe benzer, az dozla kullanılırsa sosyal bünyeyi canlandırır; çok miktarda kullanılırsa korkunç bir zehirdir. Bugün de biz arsenikten, bir ahlâki zehirlenmeden muzdaribiz.

Bu hastalığın ârazı sosyal ve siyasi alanda çok bellidir. Bilim ve felsefe alanında o kadar belli olmamakla beraber gene de görülür. Meselâ bizim ünlü fizikçilerimizden, Prof. Bernal'den bir parça okuyalım: «Yeni içtimaî münasebetler ahlâk alanında tam bir değişmeye lüzum gösteriyor; insanlığın ferdî ahlâktan kollektif ahlâka geçmesi lâzım geliyor; kollektif faaliyet tek tesirli faaliyet olduğu için tek erdemli faaliyettir.» Bu sözün neticesi ne olur bilir misiniz? Tom, Jean ve Hansın yararlı bir iş görmek için mutlaka bir ordunun, bir siyasi partinin veya bir teşkilâtın üyesi olması lâzımdır; seçtiği teşkilâta girdikten sonra fert kendisini gurubunun veya partisinin menfaatlerinin emrine koymalıdır.

İşte Alman temerküz kamplarının gözcülerinin yaptıkları müdafaa da bu neviden bir müdafaadır. Onlar da milyonlarca masum insanı, gazlı odalara mensup oldukları partiye sadakatlarından dolayı, ferdi sorumluluğu, kollektif sorumluluğun emrine koydukları için, kapayıp yakmadılar mı? Profesör Bernal nazilerin düşmanıdır amma, ahlâka dair düşündükleri, söylediği sözler, bu gözcüleri müdafaa eden avukatlar tarafından zikredilebilirdi.

Prof. Bernal'dın hakkını yememek lâzım; prof. emirlere körü körüne itaat edilmemeli diyor. Fakat kollektif faaliyet yegâne erdemli faaliyet olduğuna göre, insan neye dayanarak bu emre itaat etmiyebilecektir. Bana öyle geliyor ki, bazı fizikçiler elektronlarda kalıp insan varlığının riyazî muadelelere girmiyeceğini kavrarlarsa birçok karşılıkların önüne geçilmiş olur.

Feylesofların ahlâkın mutlak kaideleri diye ad verdikleri şeyin mevcut olup olmadığını bilmiyorum. Yalnız bir-

(Sonu S. 4 de) Arthur KAESLTER

BİLSEM Kİ...

Bu ayaklar benden hesap soracak
Bir düşüncenin peşinde dolaştırdım
Sokak, sokak.
Bu baş, bu asi baş da öyle...
Bazı sarhoş, bazı yorgun
Daima bir yastığa hasret!
Bu ciğer de hesap soracak,
Esirgedim, güneşini, havasını.
Bu ağız, bu dişler, bu mide...
Ne ikram edebildim ki bol keseden!
Bu bilekler de hesap soracak,
Göz yumdum çektikleri eziyete.
Bilsem ki kimsenin parmağı yok
Bu sürüp giden işkencede;
Kılım bile kıpırdamaz bir sabah
Çekerdim darağacına kendimi
Bilsem ki suç bende!..

Rıfat ILGAZ

YAZARIN DÜŞÜNME YOLU

Romandaki kahramanı ne zaman sevdiğimi iyi biliyorum: «Yalvaran bir yüz, o mahalle çocuğu gözü hâli ile; Yanko, dedi doldur, vallahi yarın veririm.»

Romanlarda, hikâyelerde rastladığımız insanlarda bu yakınlığı buluyor muyuz? Sanatçı artık hayatla olan alış verişini sonuna kadar götürmüş demektir. Kendi dünyâsında başkalarına ait yaşamaların yerini verebilen sanatçı artık eninde sonunda bir düşünme yoluna gider; o kadar ki sanatçı kendi hayatıyle derbeder mi, birtakım endişeleri, iç sıkıntıları mı var, toplumdan, toplumdaki kuvvetlerden tedirgin olması korkusu mu var, gene bir düşünme yolu tutturur. Zaten düşünceyi kendisinin uzağında, daha doğrusu kendisini düşünmenin uzağında hisseden insan kendisiyle bağlarını kaybetmiş demek olmaz mı?.

Ne var ki düşünmenin yolu da bir bakıma aydının, sanatcının, kişinin yoludur. Düşünme muallâkta olacak bir iş değildir ya. Belirli bir başı ve birtakım problemleri çözen belli bir sonu olacaktır. Düşünme yolundan sonra ortaya çıkan gerçeğe karşı insanın tavrı ile, iskolastiğe, robotluğa karşı (düşünmeden kabul edilen gerçeklere karşı) insanın tavrı elbette ki başka başkadır. İnsanın kendi bulduğu gerçeklere, aydınlık birtakım gerçeklere inanması düşünmeden yana olması demek değil midir?

«Yalvaran bir yüz, o mahalle çocuğu gözü hali ile «Yanko» diye sızlanırken neye inandığını Sait Faik eserinin başka bir yerinde açıklamıştır: «İnsanların en fenasında bir iyi tarafın bulunduğunu biliyoruz. Biz o iyi tarafı bulmağa ondan istifâde etmeğe mecburuz, mahkûmuz.»

Yazarın okuyucuya karşı sorumunu düşünme yolu ortaya koyar. Yazarın birbiriyle çelişik karanlık düşünceleri okuyucuyu önce iç sıkıntısına, sonra yazarı kendi hâlinde bırakmaya götürür. Şairi öyle değil mi? Aydınlık düşünme yollarından sonra gelen gerçeklere inanmış şairlere bakın nasıl konuşurlar. Nasıl küçük, nasıl karışık toplumlara ait kişisel kuruntuların dışında konuşurlar.

Yazarın düşünme yolu, aydın kişinin düşünme yolu, eninde sonunda inanmaya varmaz da neye varır? Başı sonu belirsiz kelâm etmeye mi?.

Ahmet CEYHAN

KARANLIK BASTIKTAN SONRA

Nihayet çekip kapılarını Emirgân otobüsü,
Alıyor son yolcusunu gümrük iskelesinden
Saat ondokuzu otuzbeş geçiyor
Biz hâlâ çıkıp gidemiyoruz
Hesâbı cârî servisinden..
Karahisarda tüccardan Ahmet İzzet efendi,
Bir gün daha gelip,
bir gün daha geçti diyor ömrümüzden
Hakkımız yok mu daha birkaç akşam kâm almaya
Şu fâni zevkimizden..
Balkondaki sofrada o ne düzen,
Karahisar göklerinde o ne hercai mailer
Radyodan Hamiyyet hanım
Bir şakrak kahkaha gibi gelir de geçer
Elbette daha birkaç akşam vaktiniz var
şâd etmiye gönlünüzü
Karahisarlı Ahmet İzzet efendi,
Miri üstâdım...

Milyonların ikinci hânesinde
Bizim makinanın rakamları beyazdır,
Yüzbinleri onbinleri siyah...
Aman her defası kâğıda geçirmek için senetlerinizi
Gözlerimiz beş defa siyahta
Üç defa beyazda oluyor Ahmet İzzet efendi..

Saat ondokuzu otuzbeş geçiyor,
Ya gözlerimin içine bir göz daha geldi oturdu;
Ya parmaklarım vazgeçti parmaklığından
Tam onbinler hânesinde iken senediz
makina durdu..
Ahmet İzzet efendi
Keyfi âlinize devam ediniz..
Saat ondokuzu otuzbeş mi geçiyor,
Geçsin varsın...
Biz sâhiden geceler içinde devam ediyoruz hayatımıza,
Kitaplar geceler içinde okunuyor,
Şiirler geceler içinde iyimser hâlâ;
Hâlâ en büyük hasretlerimiz
Karanlık bastıktan sonra oluyor...

Şükrân KURDAKUL

SİNEMA—MUSİKİ

Sinema geçmişi kısa olmasına rağmen, topluma etkili olabilme yetenekleri yönünden, hemen bütün öteki sanatların önüne geçti. Nedenlerini sinemanın çeşitli öğelerinde aramalı. Gerçek şu ki insana umulmadık etki ediyor. — Elbette sineması olan, az, çok kalabalık şehirlerde oturup da, sinemaya gidebilenler arasında — Bu durumda öbür sanatlar ister istemez sinemaya yardımcı oluyorlar. Fotoğraf, hattâ resim, yazı, şiir ve... musiki.

Musiki ile filmin ilgisinde çeşitli formlar ayrılabilir. Film musikisi, musikili film, musiki filmi ve musikici filmi başka başka şeyler. Son ikisinde film musikinin yayılma aracı oluyor. İyi niyetle kullanıldığında ne kadar faydalı! Operaların olduğu gibi filme alınması bu arada. Fakat köhne sinema tekniği ile budalaca konu artıkları serpiştirilince iş değişiyor. Musikinin en etkili yerinde, konuya dönülüveriyor. Konu esaslı bir problemi almış olsa, musiki de aynı problemin özel bir yorumlanışı olsa, aradaki ilgiyi belirtmek uğruna yararlı olur ama, ne gezer!

Kameranın objektifi ya bir öpüşme sahnesi, ya onun bir benzeri için dönmüş; güzelim musiki de kısılıvermiştir. En çok tutulanlar musikicilerin hayatını konu olarak alanlar. Bunlardan ilk çevrilen Bitmemiş Senfoni (1933) idi. Willi Forst çevirmişti. Schubertin hayatını anlatır. Tutulunca arkadan benzerleri sökün etti. Çoğu sanatçı hakkında bir sürü yanlış anlayışla, ahmakça fantazilerle doludur. Musikiciler özel bir tipte tanıtılır. Uzun saçlar, dalgın ve hülyalı bakışlar. Tuhaf bir kılık. Yaşayışı bizimkine benzemiyen acaip bir kişi. Düzeltmeksizin besteleyiverir. Uğraşma, çile yok! Sesler birdenbire aklına gelir, döktürür beş çizgili kâğıda; oldu bitti! Musluk sanki.. Hem öyle evinde, masa yahut piyano başında değil ha! Mutlak ormanda, dere kenarında, kırda... İlham nam ne mene olduğu belirsiz nesne oralarda daha sık dolaşırmış. Musikicinin bu gerçekten uzak tanıtılışı sonucu, her yerde uzun saçlı, manikürlü tırnaklı bir sürü musikici karikatürü vardır. Sorumsuz sanat anlayışını tutan sanatsever görüntülülerin tanıdığı sanatçı da bunlar olsa gerek.

Musikili film ve film musikisi deyince film ön plânda. Film musikisi, kordelâda geçen olayları perde ardında yorumladığı için, sanki günlük hayatımıza karışıyor. Her gün karşılaşabileceğimiz tabloları musiki ile symbole ediyor. Olaylarla musiki birbirinin karşılıklı allegorileri oluyorlar. O yüzden film musikicilerinin sorumluluğu büyük. Şarlo filmlerinin musikisine pek önem verir, kendi hazırlarmış.

Hareketli resimlerle yapılan filmlerde de musikinin başarı payı çok. Bu tip filmlerin ilk en iyilerini yapan Jose Louise Zomora yani Walter Disney, musikici şair, ressam tam bir sanatçı olarak başarılı örnekler vermişti. Fantasia (1940) renk - ses armonisini — Beethoven'den Stravinsky'e kadar musikicilerin yardımı ile — yaratmasına örnektir.

Film musikicileri, sesli filmin ilk zamanlarından başlayıp yakınlara kadar süren anlayışta değişiklikler, yenilikler yapmak gerektiğini seziyorlar. Filmin baştan aşağı dolduran, dikkati üstüne çekici gürültülü musikiler azalıyor. Daha az, sanki yorumlanması gereken olayların arkalarına serpiştirilmiş gibi musiki parçaları filme dağıtılıyor. «Üçüncü adam» film musikisi olarak tek bir gitar melodisi konmuş olması ile aşırı bir örnektir.

Şimdi tanınmış bestecilerin eserlerini başından sonundan kırkıp sokuşturmak yerine, konuya ve olaylara uyan original kompozisyonlar tercih ediliyor.

Bizim filmlerde musiki adı edilmiyecek kadar kötü. Kötü piyasa sazende ve hanendelerinden geçilmez. Bir yığın şerit de başına sonuna birkaç dialog eklenip onları «teşhir», halka seslerini sinema parasına dinletmek uğruna harcanır. Fakat son yıllarda iyiye gidişe birkaç örnek var. Bazı filmlerde Ruhi Su okudu. Bazısında Nedim Otyam korosu, batı musikisi orkestraları çalıştı. İyi başlangıçlar! Fakat kazançtan gayrı arzuları olmıyan patronlar elinde iyi örneklerin ardında kötülerin geldiği çoktur. Plânlı ve daima iyiye doğru bir gelişme beklenemez. Bundan ötürü sevindirici örneklere güvenip pek ümitlenmiyelim!

Nihat BURUŞUK

Bilim Düşüncesi

(Başı birincide)

çin mücadeleden vazgeçirmektir. Göçmek üzere olan bu sistemin müdâfileri ilmi bilgiden korkuyorlar; çünkü o, köhne bir ekonomi düzeninin çöküş kanununun ve halkın kaçınılmaz zaferinin bilgisini ihtiva ediyor.

4. Bilim düşüncesi dediğimiz zaman şüphesiz bu sahte bilim düşüncesini kastetmiyoruz.

Toplum içindeki durumu itibarile halkın ekonomik ve sosyal realiteyi tam ve doğru olarak tanımakta, «toprağa yerleşmekte», çok büyük menfaati vardır: Çünkü sosyal inkişafın kanunları halkın menfaatleriyle birlikte gider. Gerçek bilim düşüncesi, hayatın hareket ve inkişafının kanunlarını doğru bir tarzda anlamayı mümkün kılar, ve böylece olayların yalnız halde değil aynı şekilde istikbalde de gidişi hakkında tam bir bilgi verir. Yalnız çağdaş dünya hakkında doğru bir bilgi verme vasıtası değil ayrıca bu dünyanın istihalesinin de aletidir; hareket için bir rehberdir. Çünkü dünyayı tanımak yetmez, asıl mesele onu değiştirmektedir.

İnsan - tabiat münasebetleri gibi insanın insanlarla olan münasebetleri de, yani sosyal münasebetler de, mekanik değil; aktif, canlı, hareketli münasebetlerdir. Aynı zaruri münasebetler zaruretleri içinde tanındıkları vakıt, çehre değiştirirler, zaruri olmaktan çıkarlar. Tabiatın zaruri kanunları hakkındaki bilgi nasıl tabiatın teknik kullanılmasını mümkün kılmışsa aynı şekilde sosyal hayatın zaruri münasebetleri hakkındaki ilmi bilgi de sosyal münasebetlerin müessir bir şekilde istihalesini mümkün kılar. Bilgi kudret olur, hürriyet olur. Bizim savunduğumuz bilim düşüncesi ancak bir azınlığı ilgilendiren ve fikri meselelere fikri çareler bulan bir bilim düşüncesi değildir; hareketle düşüncenin yekvücut olması için, hayati meselelere pratik çareler bulmak için uğraşan bir bilim düşüncesidir.

Böyle bir bilim düşüncesidir ki insanın bütünlüğünü gerçekleştirir: aynı insan hem filozof hem militan, aynı insan hem iktisatçı hem mücahit, aynı insan hem sanatçı hem organizatör.

Bilim düşüncesinden anladığımız, bilim düşüncesinden beklediğimiz budur.

Oktay DENİZ

TEKERLEK—AŞK ve SATICI

Kamyon tekerleği değil, sevgilim, uçak tekerleği değil, hele hususî otomobil tekerleği hiç te değil.

Hani, sana gönderdiğim bir mektubumda, «Sen benim herşeyimsin..» demiştim. «Sensiz hayatın tadı yok..» oysaki, bu kelâmın mânasını, o zaman, tam gerçeğiyle bilmezdim.

Bu koca şehrin, çeşitli pazarları vardır: Salı pazarı - Cuma pazarı - Perşembe pazarı... Bazı, gezginci esnaflar olur bu pazarlarda. Eni-boyu iki metre tutan, iki tekerlekli, küçücük arabalarının içine karpuz, kavun, mevsimine göre; elma, portakal, ayva, üzüm gibi meyvaları doldururlar, arka tarafındaki kulpundan iterek, mahalle ve pazar içinde satış yaparlar. Böyle bir satıcının biricik serveti: bu küçücük arabalar... ve içindekilerdir. Evini sırtında taşıyan sümüklü - böcek misâli, oradan oraya seğirtirler.

Hava-gazı üzerindeki değil, iki gözüm, isli ocaktaki tencere, iki tekerleğin gölgesinde kaynar, onlar döndükçe, bacanın dumanı tüter, fasulye kazanı ateşten inmez. Tekerleklerle tencere, bir birini tamamlar. Daha doğrusu: bu sonuncu, ötekine sıkı-sıkıya bağlıdır.

Yeldeğirmeni için yel — işçi için gündelik, geçim için para (bu kelimeyi üç yüz defa: para.. para.. para... diye yazsam bile, yine parasızlık çekeceğimi, beni her zaman tuşa getireceğini biliyorum. Sigaramın tükendiği bir gün, dolaptan çıkardığım ıhlamur çiçeklerini, gazete kâğıdına sarıp, içtiğimi unutmadım) mezarcı için ölü, benim için ekmek (eskiden sen'din) köle ve mahpus için hürriyet, erkek için kadın, kadın için erkek, yaşamak isteyen (yaşamak kelimesi ciğerimi yakıyor sevgilim, ciğerimi yakıyor) evet, ne diyorduk iki gözüm, yaşamak isteyen satıcı için... İki tekerlek o'dur...

Ne olmuş ki tekerleklere?

Dün akşam, her zaman yemek yediğim talebe-işçi lokantasından çıkmış, pansiyona dönüyordum. Tramvay deposunun önünde, lâfını ettiğim arabalardan birinin etrafına insanlar toplanmışlardı «İnsanlar, ah benim insanlarım.» Merak edip, diğerleri gibi yanaştım. Arabanın içi doluydu, belli ki pek satılmamış. Malın sahibi olduğu anlaşılan, önlüklü, kasketli, (kısaca esnaf tipinde) bir adam, yanındaki polise yalvarıyor, elleriyle birtakım işaretler yapıyordu.

Suçu: Alış - veriş yerinden uzakta satış yapmak... Belediye yasalarına aykırıymış.

— Bir daha yapmam, bağışla abi, zaten burda bile bir tane satmadım, yemin olsun bilmiyordum!.. lar para etmedi.

Memur, getirilen İngiliz anahtariyle tekerleğin birini söktü, araba yana yattı.

— Yarın karakola gelir, cezasını ölın, baklava yemiyoruz burada! der, tekerleği alırsın! dedi.

Felâket seyretmekten hoşlanan bizlere dönerek çıkıştı:

— Ne toplandınız be! Haydi dağı-Baklava yemek, benimkinde olduğu gibi, polisin hayatında da önemli bir olay olsa gerek, diye düşündüm.

Akseden ışıkların altında, satıcıyla göz-göze geldik.

— «Ne yapalım?» der gibilerden, kahrolurcasına baktı.

En ufak hatalara göz yumulmamasından dolayı memnun olurken, nicenice dalavaler çeviren Büyük TEKERLEKLER aklıma gelince, karpuzcunun-ki pek masum göründü.

Bir müddet onun tenceresi kaynamıyacak... Aile topluluğu, dumanlar tüten bulgur pilâvına kaşık sallamıyacak bir müddet...

Satıcının üzüntüsünü, yüzünden okumak eğlencesine girişeyim, dedim. Ne yazık ki, tok mideyle bu iş başarılamazdı. Aç olmak lâzımdı.

Pansiyonda, züğürtlükten iman tazelerken, dolabın dibindeki, peksimet kadar kuru, bayatlamış ekmeği, zevkle yediğim günkü gibi aç olmalıydım.

Arabamın bir tekerleği alınmalıydı.

Evde, sabredemeyip ardarda doğmuş bir kaç çocuğum bulunmalıydı (Her şeyden mahrum çocukların, mahzun bakışlarını hatırla sevgilim. Şurası muhakkak ki, en güzel gözlere, çocuklarda raslanır).

Bütün politikası, mutfak ile bulaşık kazanı arasında olan bir karım bulunmalıydı. (Fakir erkeklerin, süsten uzak, zavallı, temiz karıları).

İhtiyar anam-babam, avcuma bakmalıydı.

— Kalleş dünya! diye söylendim.

Yanımda, emekli memur tipinde, kambur birisi sanki ona söylemişim gibi cevap verdi:

— Dünyanın ne kabahati var a evlât?

— Ya? dedim. Kimde kabahat?

İhtiyar, gözlerini etraftaki insanlar üzerinde gezdirdi (o insanlar ki, pek çok şeylerini vermişler, pek az şey almışlardı, karşılık olarak).

— Bizde! dedi. Bizde!

— Bizde mi?

— Evet bizde! Bende, sende, onda, hepimizde!

Kambur, biraz durdu. Ciğerlerine lâzım olan havayı depo ettikten sonra, yine:

— Hepimizde, aklı başında olandan, benim gibi bir ayağı çukurda olan kamburlara kadar hepimizde!..

İhtiyar, aklımdan geçenleri okumuştu galiba. Yahut, o da benim gibi düşünmüş olabilirdi. Bu mesele, meyve ağaçlarına dadanan zararlı böceklerin, nasıl temizleneceği meselesi kadar önemli değil.

Bir mektubumda sevgilim,

«Sen benim herşeyimsin» demiştim. Meğer böyle kelâm etmek için, onun gerçek mânasını bilmek lâzımmış.

Sen ise, benim için bir tekerlek bile değilmişsin. **Orhan ÇUBUKCU**

YIL YARASI

Bir çağam var
Yıl yarası
Nakşolmuş yanaklarına
Kına yakmış ellerine
Sürme çekmiş gözlerine
Çağalarımın çağası...

Bir yıl sürer
Yıl yarası
Çakşur zamanı gelince
Yaralar nedbeleşince
Çağalarımın çağası
Ya ellerimin nasırı
Ya kollarımın yarası...
Yıl yarası içimdedir içimde
Ekinler sararmayınca
Tuzlanmayınca soğanım
Çağalarımın çağası
Ben sürerim ben ekerim
Senden midir yemesi...
Anadolum
Yıl yarası
Yaşamanın sevincidir bu yara
Yaşamak kıyasıya
Yaşamak doyasıya
Çağalarımın çağası
Demek ben çekyim cefayı
Senden midir yaşaması..

İsmet YALAZKAN

İnsanlık çıkmazda değildir

(Başı birincide)

vardı. Harbler, salgın hastalıklar, açlık bu hayatı bozuyor, ama büsbütün mahvetmiyordu. Bugün böyle nebati bir hayat sürmek mümkün değildir. Şimdiye kadar yaşamakta olduğumuz dünyayı önceden plânlaştıracağız. Yahut ta bu dünya ölüme mahkûmdur. Bazı kimseler zannediyorlar ki, dünyayı akıllıca bilime göre idare edersek insanî kıymetlerin başına korkunç birşey gelecek, insan makina olacak, insan cemiyeti bir karınca cemiyetine benziyecektir. Bu saçma bir fikirdir. Bunun tam tersini söylemek lâzım. Bugünkü sosyal bünyemiz düşüncesiz menfaat peşinde koşmamız sanayi şehirlerimizi korkunç bir hale getirmiştir. Şehirlerimizde insanlar makina haline geliyor, onlardan ne fikir, ne iyi niyet ne de teşebbüs isteniyor.

Bay Koestler'e diyorum ki, içtimaî sorumluluğu müdrik olan bilim adamları bu meseleleri biliyorlar. Bilim yalnız elektronla uğraşmaz. İnsanların bütün sosyal ve ekonomi meselelerini kavrar. Bu harbi bunu inkâr eden de yoktur. Bilim adamlarının her alanda yaptıkları çalışmalarla kazandık. Bilim adamları niçin sulhü de kazanmasınlar? Ben hiçbir zaman bir millete veya bir partiye körü körüne itaat edin demedim. Benim söylemek istediğim şey Kitabı Mukaddesin de dediği gibi «Biz birbirimizin bir uzvuyuz» un tekrarıdır.

Tehlike şuurla çalışmada değildir.. Böyle bir çalışmada bertaraf edilmesi kolay açlıkla, cehaletle, hastalıklardır.. Şuurlu bir faaliyet bazan yanlış, kötü neticeler doğurabilir. Fakat faaliyetsizlik her zaman kötü neticeler doğurur.

Dünya çıkmazı diye birşey yoktur. Varsa bile biz sanki mevcut değilmiş gibi hareket etmeliyiz. Çıkmazı kabul edersek ondan hiçbir zaman kurtulamıyacağız, kabul etmezsek belki kurtuluruz.

Elimize geçen kuvvetleri kullanmaktan korkmamalıyız. Korku her çeşit faaliyeti felce uğratır, şüphe uyandırır ve yeni korkulara yol açar. Ben düzelebileceğine inanıyorum ve bunda yalnız değilim. **Prof. Bernatn**

Çeviren: Erol GÜNEY

Sandalyacı Kadınların Türküsü

Dönün bakalım dönün
Ufacık kızlar
Dönün fabrikanın etrafında
Handiyse girersiniz siz de içeri
Dönün bakalım dönün
Balıkçı kızları
Balıkçı yetimleri

Beşiğinizin etrafına dizilen
Melekler vardı ya hani
Belli fabrika sahiplerinden
Para yedikleri
Tutup alınyazınızı yazmışlar
Yazılacak birşey olsaydı bari

Siz yok yoksul yaşıyacaksınız
Biçok da çocuğunuz olacak
Ama biçok çocuğunuz..
Onlar da yok yoksul kalacak
Onların da biçok çocuğu olacak
Ama biçok çocuğu

Onlarda yok yoksul kalacak
Onların da biçok çocuğu olacak
Ama biçok çocuğu
Biçok çocuğu ama

Dönün bakalım dönün
Ufacık kızlar
Dönün fabrikanın etrafında
Handiyse girersiniz siz de içeri
Dönün bakalım dönün
Balıkçı kızları
Balıkçı yetimleri

Jacques Prévert'den
Çeviren: Can YÜCEL

OLAYLAR — NOTLAR

DERGİLER :

Seçilmiş hikâyeler dergisi yeni değişmeler içinde. Kapağın baskısı güzelmiş. Boyu büyümüş. Kitap da yayınlıyor şimdi. Yalnız 54 sayfalık derginin 12sayfasının ilân olması tuhafına gidiyor okuyucunun. Bir de iç sayfalarda gazetelerin yerdiğimiz sinema sayfalarına lâyık 4 resim var. İkisi öpüşme; ikisi de banyoda çekilmiş; çıplak.

İlk hikâye Orhan Kemal'in.

Onun bütün yazdıklarını okumuşuın dur. Bu en güzellerinden biri. Dipdiri, canlı, hareketli. Toplumun can damarında geçen olayları o zorlu ustalığıyla ortaya koymuş. Gerçeklerin ne kadar değiştirilip, belirli kişilerin yararına yöneltildiğini sonra da topluma nasıl gösterildiğini anlıyoruz.

Ayhan Hünalp'ın hikâyesi teknik bakımdan sağlam değil. Söylemek istedikleri de bozuk düzen. Hapishanedekilerden bahsetmiş ama, yapmacıklı, özentili, tıkıştırma...

Salâh Birsel «Eşeğe övgü» yazmış. Başka şiirleri gibi bu da kötü. Ne tekniği ne constructionu, ne de söyledikleri bir işe yarar. Ama o şiirini «eşekler» için yazmış. Onlar belki sevmiş, beğenmişlerdir.

Ahmet Arif'in şiiri usta bir şair elinden çıktığını anlatır olgunlukta. Fakat «Vay Kurban» yahut «Demdir bu..» ile kıyaslamam. Onlara baka zayıf.

Dr. İlhan Başgöz folkloru bir gösteriş vasıtası değil, bilimsel konu olarak, namusluca ele alan bir yazıcı. Bu sayıda mânilerden söz açmış.

Son olarak derginin 31-32. sayfalarına dokunacağım. Tarık Buğra bir yazısında Seçilmiş Hikâyelerden bahsederken 6. sayıdaki bir şiir için iğri lâf etmiş. Vay sen misin onu diyen? Tutmuş S. Aldanır da iki sayfa döşemiş. S. Şengil de basmış. Büyük büyük lâflarla dolu, başı bulutlarda bir yazı. Orası ayrı Fakat iki kişi arasındaki özel tartışmadan okuyucuya ne? O iki sayfada okumağa değer tek kelime yok. Hani Salim Şengil gazetelere «54 sayfa 50 krş.» diye piyasa romanlarınkine benzer ilân verdi diye söylüyorum; yazık değil mi okuyucunun o iki sayfa için verdiği paraya .

TİYATRO

Sahne oyunu yönünden yeni mevsime dedikodulu bir faaliyetle giriyoruz.

Dram sahnesi Shakespeare'in «Fırtına»sı ile açılıyor. Max Meinecke sahneye koyuyormuş. Musiki işlerini de Cemal Reşit Rey yüklenmiş. Onun ardından aynı sahnede S. K. Aksal'ın «Konaktaki Oyun» u temsil edilecek. Jean Anouilh «Vahşi Kız»ı, Grillparzer-in «Aşkın ve denizin dalgalarına dair» ve G. Havptmann'ın son eseri olup ölümünden sonra C. Zuckmayer'in tamamladığı «Herbert Engelmann» da bu yıl oynanacaklar arasında. Komedi Claude - André Puget'nun «Don Juana bir oyun»u ile açılacak, ardından Joseph Otto Kesselring'in (bir Amerikan yazarı) Arsenic and Old Lace'si Ahududu adı ile oynanacak.

Eminönü sahnesi daha çok modern eserlere ayrılmış. İlk Priestley'den T. Yalman'ın çevirmesi «Tehlikeli dönemeç»i İ. Galip Arcan sahneye koyacakmış.

Ses tiyatrosunda bu mevsim Avni Dilligil rejisörlük edecekmiş. Pespaye vodvilleri musikilendirip operet diye yutturmağa kalkan bu teşekkülü doğru yola sokabilecek mi bilinmez?

Yeni teşebbüsler, ecnebi trup ziyaretleri v.s. ile önümüzdeki aylar tiyatro bakımından hareketli olacağa benziyor.

HİKÂYE :

KIZ ÇOCUK

Erskine CALDWELL

Güneş doğarken zencinin biri katırla tarladan büyük eve doğru (yaptıklarını anlatmağa) Colonel Henri Maxiwell'e gidiyordu. Colonel şerife telefon etti. Şerif Jim'i şehre götürüp içeri tıktı; sonra da evine kahvaltıya gitti.

Jim hücre boyunca gidip geliyor, bir yandan da gömleğinin düğmelerini ilikliyordu; sonra ranzaya yattı, papuçlarını bağladı. O sabah herşey öylesine aceleye gelmişti ki, su bile içememişti. Ayağa kalkıp kapının yanındaki testiye doğru gitti; şerif su koymağı unutmuştu. Hapishane avlusu gitgide çeşit çeşit insanlarla doluyordu. Kendisinden söz edildiğini duyunca Jim, pencereye gitti. O sırada bir otomobil durmuş, içinden 6-7 kişi çıkıyordu. Caddenin iki yanından hapishaneye doğru **sürüyle** gelen vardı.

«Jim be, senin orada bu sabah acaip şeyler olmuş ha?» dedi bazısı. Jim çenesini parmaklığa sıkıştırıp kalabalığa baktı; hepsini tanıyordu. Orada olduğunu bütün şehrin nasıl da duyduğunu düşündü. Kalabalıktan biri: «Bu umulmadık bir şey olmalı değil mi Jim?» diye sordu.

Temizleme yerine çütlü götüren esmer bir oğlan, hapishanenin önüne gelince, yuvaların ucuyla katırların sırtına vurup, arabayı hızla sürdü.

Hükümeti «sana kötü davranmasına dayanamam» diye bazı kimseler bağırdılar. Şerif elinde teneke yemek kabını sallıya sallıya gelip, kalabalığı itti, yiyecekleri içeri bıraktı. Birkaç kişi şerifin ardından geldiler. Omzunun üstünden içeriye bakıyorlardı. «Kahvaltın burada, karım senin için hazırladı, Jim, yersen daha iyi olur» diye şerif mırıldandı. Jim bir tenekeye, bir şerife, bir hücrenin açık duran kapısına baktı; başını salladı, «Açlık duymuyorum, ama belki kızım açtır, hem de müthiş açtır» Şerif eli tabancasının sapında geri geri hızla dışarı çıktı, birkaç kişinin ayağına bastı «Üzülme sen Jim dedi, otur böyle, sakin ol» kapıyı kapattı; kilitledi. Sokağa varan merdiveni indi, taşıdığına emin olmak için tabancasının kılıfına baktı.

Pencerenin dışında kalabalık birbirini eziyordu. Bazıları Jim gelip bakıncaya kadar parmaklıklara vurdular. Jim onları görünce çenesini demirlerin arasına soktu, elleri ile parmakları kavradı. «Bu nasıl oldu Jim?» diye sordular «Bu umulmadık bir şey olmalı değil mi Jim?» Jim'in ince uzun yüzü demirlerin arasındaydı. Şerif olanları gözden geçirmek için tekrar dönmüştü. «Sen rahatına bak Jim!» diye bağırdı. Adamın biri şerifi dirseğiyle dürterek Jim'e ne olduğunu sordu. Bir başkası da kalabalıktan seslendi «Buraya nasıl düştün, Jim, mutlak bir kaza olmuştur değil mi?» Jim «Hayır» dedi. Parmaklarını demirlerin üzerinde döndürdü. «Tüfeğimi nişanladım, ateş ettim» Şerif kalabalığı itti; «Devam et Jim, bize olan bitenin hepsini anlat»

Jim'in yüzü parmaklıkların arasına sıkışmıştı. Etrafına bakıyordu. Başını demirlerden ayıran sadece kulaklarıydı.

«Kızım aç olduğunu söyledi. Daha fazla dayanamadım ben de. Zaten onun söylediklerini dinlemeğe daha fazla dayanamazdım ki!.» Şerif «Şimdi heyecanlanmanın sırası değil Jim» dedi ve az önce kendisini dirsekliyen adamı itti. Jim:

«Gece yarısı uyandı. Tekrar aç olduğunu söyledi. Söylediklerini artık dinliyemezdim ki.» dedi. Bazıları yol boyunca birbirlerini itiyor, pencereye, yaklaşıyorlardı. «Bana gelip onun için yiyecek birşeyler istiyebilirdin. Bilirsin ki ben sağ oldukça senden hiçbir şey esirgemem» diyen şerif kalabalığı bir daha itti. Jim:

«Bunu yapmam doğru olmazdı» diye mırıldandı. Bütün yıl çalışmış, yetecek kadar yiyecek biriktirmiştim.» Jim durakladı; demir parmaklığın öbür kenarından dışarıya baktı. «Bize yetecek şeyleri hazırlamıştım» diye tekrarladı. «Fakat gelip, hepsini aldılar. Artık gidip dilencilik yapamazdım. Ben bizi geçindirecek kadar kazanmıştım; ama onlar aldılar. Hem de hepsini aldılar. Sonra kızım uyandı. Ve tekrar bu sabah da aç olduğunu söyledi. Ben artık daha fazla buna dayanamazdım.» Şerif «Sen şimdi git ranzaya uzan. En iyisi bu Jim» dedi. Bazı kimseler «Doğru bir şey değil, bu» dediler «Küçücük bir kızın vurulması doğru bir şey değil» Jim «Küçük açtı ama» dedi. «Bütün geçen ay da bunu söyledi» «Gece yarısı uyandı. Gene aynı şeyi söyledi. Ben artık daha fazla buna dayanamazdım» diye ilâve etti. «Sen onu bana gönderebilirdin. Ben ve karım ona bazı yiyecekler verebilirdik.. Onun gibi küçük bir kızı öldürmek doğru bir şey değil.» «Ama ben bize yetecek kadar kazanmıştım. Hem daha fazla dayanamazdım ki kızım bütün geçen ay da açtı.»

«Sen rahatına bak Jim» dedi şerif ve kalabalığı itmeği tekrar denedi. Gelenler gitgide artıyordu. Biri «Sen de tüfeği nişanlayıp bu sabah onun işini bitirdin ha?» diye sordu. «Uyanınca aç olduğunu söyledi. Ben buna daha fazla dayanamazdım.»

Kalabalık gittikçe yakınlaşıyor, her yönden hapishaneye doluyordu. Jim'i görmek ve söylediklerini işitmek için birbirlerini itiyorlardı.

«Hükümet şimdi senin için kötü şeyler tasarlıyordur. Jim ama pek haklı değil bu işte» diye kalabalıktan biri söylendi.

Hapishane cadde ve karşı taraftaki bütün boş yerler, erkekler ve çocuklarla dolmuştu. «Jim Carlis 8 yaşındaki kızı Clara'yı öldürmüş» haberi hemen yayılmış. Şimdi de herkes Jim'in söylediklerini işitmek için itişe kakışa toplanmıştı. Birisi «Jim ekinlerini kim almış?» diye sordu.

«Colonel Henri Maxwell» «Jim dokuz on senedir Colonel Henri'nin yanındadır.» «Henri Maxwell çalışmaz, gelir, bütün payları alır. Bolluk içindedir. Hak diye birşey tanımaz Henri Maxwell. Gelip, Jim'in payını da aldı.»

Şerif ahaliyi bir daha itti.

«Hükümet şimdi senin için kötü şeyler tasarlıyordur Jim. Ama pek haklı değil bu işte.» diye bazıları tekrarladı. Şerif omzu ile kalabalığı itti. Kalabalıktan biri çıktı. En öne doğru ilerledi. Şerifi ileri iterek: «Henri Maxwell niçin senin tohum payını aldı Jim?» diye bağırdı. «O buna mecbur olduğu mu söyledi. Bir ay kadar önce bir katır ölmüş te!» Şerif pencere parmaklıklarının dibine geldi: «Sen şimdi gidip ranzaya uzanmalı, dinlenmelisin Jim. Ayakkabılarını çıkart, at dışarıya Jim» dedi. Şerifi caddenin gerisine ittiler.

«Katırı sen öldürmedin değil mi Jim?»

«Katır anbarda yavaş yavaş öldü» dedi. «Ben etrafında hiçbir şey yapmadım. O yavaş yavaş öldü.»

Kalabalığın itişmesi artmıştı. Öndeki adam hapishane duvarı ile arada sıkışmış, kendisini kazasız belâsız kurtarmağa çabalıyordu. Öylesine birbirine girmiş ve sıkışmışladı ki hiçbir tarafa doğru gitmek mümkün değildi. Herkes daha hızlı konuşuyordu.

Jim'in yüzü hâlâ demir parmaklıklar arasında sıkışıktı. Demirleri öylesine sıktı ki parmak eklemleri beyazlaştı.

Sıkışan kalabalık, cadde boyunca karşı yola doğru harekete başladı. Bir kısmı bağrışıyordu. Adamın biri otomobilinin üstüne çıkmış, ciğerlerinin bütün kuvvetiyle küfrediyor, kalabalığı itiyordu. Sonunda yol açabildi, otomobiline binerek sürüp gitti.

Jim parmaklıkları tutmuş, ayaktaydı. Pencereden bakıyordu. Şerif arkasını kalabalığa çevirmiş, Jim'e, duyamadıyı bir şeyler söylüyordu. Temizleme yerine çütlü götüren bir adam (neler olduğunu anlamak için) durdu. Boş bir yerden kalabalığa; sonra da demirlerin arasındaki Jim'e baktı. Caddedeki uğultu gitikçe artıyordu.

«Hâdise nedir Jim?» diye sordu. Caddenin öbür yanından arabaya sokuluyorlardı.

«Kızım bu sabah uyanınca tekrar aç olduğunu söyledi» Fakat söylediklerini yalnız şerif duyabiliyordu.

Pamuk yükünün üstündeki adam yere atladı. Yuları araba tekerleğine doladı. Arabanın etrafındakileri dağıttı. Biraz dolaştı. Sonra yuları, başka zencilerle birlikte duran bir zenciyi çağırıp teslim etti; zenci arabayı temizleme yerine sürdü. Adam da tekrar kalabalığa karıştı.

Otomobiliyle savuşan adam geri dönmüştü. Bir an direksiyonun arkasında durdu. Sonra dışarı atladı. Arka kapağı açıp boyuna yakın bir demir manivelâ çıkarttı.

«Hücrenin kapısını açıp Jim'i koyvermeli..» diyenler oldu. «Onun Jim'i burada tutmağa hakkı yok!» Kalabalık tekrar harekete geçti. Otomobilin üstüne tırmanmış olan adam yere atlayıp hapishaneye doğru yürüdü. 6 ayak boyundaki koca demir manivelâyı silkti. Yumuşak topraktan çıkarttı.

Şerif geriye dönmüştü. «Şimdi artık dinlen Jim» dedi ve tekrar dönüp cadde boyunca hızlı hızlı yürüyerek evine doğru yollandı...

Çeviren: Çetin ÖZEK

HABER ALDIĞIM AKŞAM

Akşamları sular alır götürür beni
Engindeki ıssız bir adanın kayalıklarına
Sarsılırım uzaktan gelen bir iniltiyle
Sen misin Cibali tütün fabrikasındaki kızkardeşim
Yorgunsun biliyorum karşıma otur dinlen biraz
Bir pencere camında akşamı seyrettiğin şu anda
Sana Pasternak'tan şiirler okumak isterdim
Dünyamızın mesut geleceği için konuşmuş
Bir bakmış balkonlarda mavi salkımlar
Genç kızların göğsünden yükselen taze ten kokusu
— Kalbim sen dur hele biraz tükenmedi daha sabrım.
Böyle saz benizle döndüğün akşamlar
Gözlerim yaşarır hassaslaşır katı kalbim
Nekadar tertemiz mısralar yazmak gelse içimden
Görür gibi olurum bir lâhza kazmasına dayananları
Temmuz güneşi altında terlerini silenleri
Nasıl anladın içim ferahlamadı henüz
Sade düşündüklerim bunlar olsaydı
Zeytin dalı kırılmaz defne yaprakları dökülmezdi
Zahmet çekenlerin fakir olduklarını bilirim
Bilirim bütün vatanseverler onlardandır
Dillere destan olmamıştır kahramanlıkları.
Kapılar tutulmuş bulutları boşuna dağıtır rüzgâr
Başını kaldırsan da göremezsin gökyüzünü
Ne dertler getirdi benim başıma bu mısralar
Bana kini anlatan hür yaşamayı öğreten onlar
Onlar bana ümitsizleri dost yapıp uzaklaşan
Her zaman karşımda mahzun bakışlı insanlar
Hâlâ dudaklarında yarım kalmış saadetin çizgileri
Nekadar güzel taze çimen kokusu sinmiş saçların
Beni böyle bir bahar günü ümitlerle bağlama
Biraz daha dinliyeyim bu şarkıyı aziz dost
Çıkar gelir mi dersin bir gün acaba
Islak çimen yapraklarını çiğniyerek.
— Hayal kurarım beyaz köpükler üstünde —
Bir de bakarım yanıma yaklaşmış akşamki hüzün
Çiçek açan bademin kırmış dallarını rüzgâr
Bir gün bu topraklarda da ferah rüzgârlar eser
Şavşatlı Kerim Muharrem Usta Gemlikli Aziz
Daha milyonlarca ırgat dert arkadaşım
Endişesiz olarak rahatlıyabilir kalbim ancak
Sizlerin bahtiyar olduğunuzu haber aldığım akşam.

Ö. F. TOPRAK

BERABER
15 günlük fikir - sanat dergisi
Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden:
METİN ÖZEK
P. K. 38, Aksaray - İstanbul
Abone bedeli:
1 yıl 400 Krş. Altı aylık 200 Krş.
İSTANBUL MATBAASI
13/9/1952

(Baştarafı S. 1 de)

şeyden eminim: Onlar mevcutmuş gibi hareket etmemiz lâzım. Ahlâk bir vasıta olmaktan çıkmalıdır. Şimdi her kelimeyi uzak ve müphem gayelere ettiği hizmetlere göre kıymetlendiriyoruz. Halbuki onlara yalnız kendi kıymetlerini vermeliyiz. Her türlü vasıtalarla gayeye ulaşılmaz, çürümüş bir tahta merdiven bizi cennete götürmez.

Çeviren: E. GÜNEY Arthur KOESTLER